

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Забезпечення інноваційного розвитку України безпосередньо пов'язане із раціоналізацією природокористування. Зростання конкуренції за ресурси, стрімкий розвиток науки і техніки у сфері природокористування обумовлює появу нових технологій управління виробничо-фінансовими процесами, в яких використання води становить матеріальну основу. В цих умовах актуальності набувають завдання реалізації «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобальних викликів» у частині розробки та впровадження інструментів управління ефективними водокористуванням підприємств.

Вирішення проблем ефективного водокористування досліджували у своїх працях українські вчені, а саме: І.О. Александров, Б.М. Данилишин, І.Л. Головинський, В.М. Інякін, Л.Г. Мельник, П.П. Пастушенко, В.В. Сабадаш, В.А. Сташук, М.А. Хвесик, О.В. Яроцька, А.В. Яцик та інші. В той же час на подальші дослідження потребують питання визначення зв'язків між обсягами споживання водних ресурсів та рівнем економічної активності суб'єктів господарювання і формування інструментарію прогнозування впливу обмеженості природно-ресурсного потенціалу на темпи розвитку суб'єктів господарювання.

Тому метою роботи є дослідження стану та перспектив підвищення ефективності техніко-економічного використання водних ресурсів, як підґрунтя забезпечення інноваційного розвитку держави.

Структура природних ресурсів, розміри їх запасів, якість, ступінь вивченості і напрями господарського освоєння безпосередньо впливають на економічний потенціал промисловості. Наявність та ефективне використання природних ресурсів сприяє економічному розвитку, визначає обґрунтованість та реальність планів і прогнозів соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання. Аналіз основних показників використання і відведення води свідчить, що обсяг спожитої свіжої води в Україні (включаючи морську) у період з 2005-2007 рр. має тенденцію до зростання до рівня 71 млн.м³ у 2007 р. (приріст по відношенню до 2005 р. складає 4,54%). Починаючи з 2008 р. обсяги споживання зменшуються на 6,49% до попереднього року. Впродовж 2005-2007 рр. обсяги відведених (скинутих) зворотних вод у поверхневі водні об'єкти зростають з 1601 млн.м³ до 1697 млн.м³, особливо збільшується забруднення води без очищення. Але, починаючи з 2008 р., ця тенденція має негативну динаміку. Нормативно-очищені води в період з 2005 р. по 2008 р. зменшились на 24 млн.м³. Обсяг оборотної та послідовно використаної (повторно) використаної води впродовж 2005-2007 рр. збільшився на 6,04%, та на початку 2008 року зменшується на 8,45%. Починаючи з 2008 р. до 2009 р. має місце тенденція загального скорочення обсягів водокористування. Так, обсяг спожитої води скоротився на 11,85% або 181 млн.м³, відведених (скинутих) зворотних вод у поверхневі водні об'єкти на 20,31% та обсяг оборотної та послідовно використаної (повторно) використаної води на 12,67%. Проведений аналіз фізичних характеристик використання водних ресурсів свідчить про зменшення споживання води. Однією з причин такого падіння можна вважати падіння обсягів виробництва на підприємствах. Починаючи з 2005 р. до 2008 р., обсяг реалізованої продукції зріс практично у 2 рази (з 468562,6 до 917035,5 млн. грн.), починаючи з 2009 р. цей показник склав 806345,8 млн. грн. Також знижується фінансові результати суб'єктів господарювання. З 2005 р. по 2009 р. вони змінилися з 28264,3 до -4659,8 млн. грн. Порівнявши тенденції у сфері водокористування та формування фінансово-економічних показників діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання можна дійти висновку, що відсутня чітка кореляція між рівнем економічної активності суб'єктів господарювання та обсягами споживання води, як ресурсу виробництва.

Теоретично водні ресурси є необмеженими, адже при раціональному використанні вони набувають властивості відновлюватися в процесі кругообігу води у докільлі. Обмеженість води, як фактора виробництва, викликає у відповідність із дією ринкових механізмів скорочення пропозиції, стимулюючи зростання ціни. В цих умовах посилюється конкурентна боротьба за доступ до обмеженого фактора виробництва. За допомогою зовнішніх по відношенню до підприємства інструментів управління (фіскальні інструменти, субсидії) створюються умови для активізації інноваційних процесів у проекти відтворення води і переведення цього фактора виробництва до необмежених, що призводитиме до забезпечення водою в обсягах, необхідних та достатніх для споживання підприємствами, а також у терміни, що регламентуються техніко-економічними умовами. Проте на сьогодні слід констатувати, що, незважаючи на дію об'єктивних ринкових законів, рівень активності суб'єктів господарювання до здійснення проектів із впровадження мало- та безвідходних технологій, замкнених циклів, будівництво очисних споруд є незадовільним.

За цих обставин подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку комплексу стратегій ефективного водокористування суб'єктів господарювання для реалізації завдань інноваційного розвитку, визначення комплексу стимулів, що створюють умови для зростання індивідуальної відповідальності за результати використання природних ресурсів.